

Rics i pobres

RELLEGINT ELS TEXTOS REFERITS A
LA POBRESA IMMEDIATAMENT
ANTERIORS A LA CRISI DE 2008, HOM
CONSTATA LA CAPACITAT
DESCRIPTIVA DE L'ECONOMIA I
ALHORA LA SEVA IMPOTÈNCIA
PREDICTIVA

Els Països Baixos es diuen així perquè una part significativa del seu territori actual es troba situat a uns quants metres per sota el nivell del mar. Amb un complex sistema de dics i rescloses, els holandesos van transformar un indret petit, inhòspit i sense riqueses naturals en una de les nacions més pròsperes, políticament estables i socialment tolerants d'Europa. De manera més o menys ininterrompuda, això és així des de mitjan segle XVII. Tot un rècord. Per què els holandesos són rics des de fa tantíssim temps? Erik Reinert (Oslo, 1949) analitzava fa tot just una dècada en *La globalització de la pobresa* aquest cas paradigmàtic, constatant que no s'ajusta als dogmes clàssics de l'economia. Un d'ells es refereix, per descomptat, a la vella dicotomia entre el *laissez-faire* del lliure comerç i l'intervencionisme estatal. És cert que la prosperitat dels Països Baixos es va iniciar en el context de la plena mobilitat i permeabilitat comercial, però també resulta innegable que els municipis holandesos van fomentar obertament la diversificació de les seves activitats i van impulsar polítiques fiscals redistributives. En aquest sentit, Reinert opinava que la vella i contundent dicotomia entre un Estat "mínim" i un Estat "màxim" obeeix més a qüestions ideològiques –d'altra banda, ja superades– que no a arguments racionals. No hi ha cap evidència històrica documentada que el *laissez-faire* absolut o bé la planificació estricta garanteixin, a llarg termini i de manera inexorable, la prosperitat. L'any 2017, escarmentats per l'enorme calbot de la crisi, hi podem posar la mà al foc.

El 1613, el napolità Antonio Serra explicava la riquesa de Venècia com una conseqüència de la sinergia entre un gran nombre d'activitats econòmiques

FERRAN
SÁEZ MATEU

fortament connectades, cosa que no passava al seu Nàpols natal, molt més rica en recursos naturals. Aquesta sinergia no és cap abstracció; tornem a l'exemple dels Països Baixos. L'armada i la marina mercant holandeses del segle XVII necessitaven lents de precisió i altres artefactes necessaris per a la navegació. El desenvolupament d'aquesta va aportar nous recursos i experiències als experts en òptica. A més, la cartografia naval va contribuir al desenvolupament de les arts plàstiques que, al seu torn, van aprofitar les noves tècniques (la càmera obscura, etc.).

I ara vegem què passa amb els països pobres. La primera constatació és que el seu problema no és, en un sentit estricte, l'eficiència: no hi ha cap país occidental que pugui competir amb certes

zones d'Àsia en la fabricació de pilotes de futbol, per exemple. A diferència d'altres casos, no es tracta de productes de mala qualitat. El problema rau, segons Reinert, en el fet que entre la producció de pilotes de futbol, l'exportació de cocos, el turisme o la confecció de teixits no hi ha cap tipus de relació coherent. Són activitats desconnectades, merament concomitants. Els èxits econòmics no s'interrelacionen, ni tampoc solen repercutir en el progrés de les ciències i les arts: tot el contrari del que passava a Delft o a Venècia al segle XVII. Res no impedeix, però, que aquesta relació absurda i infructífera es pugui plantejar d'una altra manera. Heus aquí la diferència entre inèrcia i sinergia.

La globalització de la pobresa és un títol que no s'ajustava exactament al seu contingut fa una dècada, l'any 2007. Això és justament el que el fa interessant avui, a començaments de 2017. L'assaig de Reinert aborda aquesta qüestió, és clar, sobretot al final del llibre; però el tema veritablement central és un altre (encara que sospito que enunciar-lo en el títol hauria resultat dissuasori per a molts possibles lectors). Perquè el que feia realment Erik Reinert en el llibre esmentat era dialogar amb els autors de diversos models de creixement econòmic, de Schumpeter a Moses Abramovitz, passant pel ja esmentat Serra. Aquest diàleg es produïa en un moment de vaques grassíssimes, tot just abans de la gran crisi de 2008. Tot i així, no hi havia ni una sola síl·laba en tot el llibre que al·ludís a allò que acabaria passant al cap de ben poc temps... A l'hora de d'analitzar fets passats, l'economia funciona; a l'hora de preveure'ls, en canvi, no. El detallat és important, oi?

Escriptor i professor a la URL